

LIETUVOS BANKAS

Bankų veiklos apžvalga

2014 m. I ketvirtis

ISSN 2335-8319 (ONLINE)

Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.
© Lietuvos bankas, 2014

Gedimino pr. 6, LT-01103 Vilnius
Tel. (8 5) 268 0029, faksas (8 5) 262 8124

www.lb.lt
info@lb.lt

BANKŲ TURTAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI

2014 m. pirmąjį ketvirtį Lietuvos bankų sektorius¹ veikė stabiliai, buvo stebimos įprastos tendencijos. Kaip ir ankstesniais metais, gyventojų ir privačių įmonių indėliai dėl sezoniškumo pirmąjį ketvirtį mažėjo, šiek tiek susitraukė paskolų portfelis, bankai uždirbo pelno. 2014 m. pirmąjį ketvirtį visuose bankuose buvo baigti metiniai finansiniai auditai – reikšmingų trūkumų ar neatitikimų nenustatyta. Be to, bankuose įvyko eiliniai visuotiniai akcininkų susirinkimai, kurių metu buvo nuspręsta didžiąją dalį praėjusiais metais uždirbto pelno skirti kapitalo stiprinimui, taip bankai padidino savo atsparumą galimiems šokams ir sudarė prielaidas tolesnei plėtrai.

Nuo 2014 m. sausio 1 d. įsigaliojus Europos Parlamento ir Tarybos direktyvai dėl kapitalo poreikio (CRDIV) bei Reglamentui (CRR) iš esmės pasikeitė bankų veiklos reguliacinė aplinka visoje Europos Sąjungoje. Šis dokumentas yra tiesioginio taikymo visoms šalims narėms ir nustato vienodus priežiūrinius reikalavimus jose veikiančioms bankams. Minėtas dokumentas įgalino priežiūros institucijas bankams, be minimalaus kapitalo pakankamumo lygio (8 %), nustatyti ir kitus kapitalo rezervus. Šiuo metu planuojama, kad nuo 2015 m. sausio 1 d. bankams bus nustatytas kapitalo apsaugos rezervas (2,5 %). Šį visos apimties kapitalo rezervą anksčiau, negu numatyta CRDIV/CRR, planuoja taikyti visos Baltijos ir Šiaurės Europos šalys. Įgyvendinus šį reikalavimą, nuo 2015 m. bankams, veikiančioms Lietuvoje, reikės laikytis ne 8 proc. minimalaus kapitalo reikalavimo, bet 10,5 proc.

Praėjusiais metais priimtas sprendimas „Nordea“ grupę koncentruoti Švedijoje ir visus filialus, įskaitant „Nordea Bank Finland Plc“ Lietuvos skyrių, perduoti Švedijoje įsteigiamam „Nordea“ bankui. Šių metų pirmąjį ketvirtį baigus reorganizaciją, nuo balandžio 1 d. visą „Nordea Bank Finland Plc“ Lietuvos skyriaus turta, teises ir pareigas perėmė „Nordea Bank“, AB, Lietuvos skyrius, už kurio priežiūrą tapo atsakinga Švedijos finansų priežiūros tarnyba, o indėliai draudžiami nebe Suomijoje, o Švedijoje veikiančioje indėlių draudimo sistemoje.

Pagrindinių bankų sektoriaus rodiklių kaita²

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Suma 2013-04-01, mln. Lt	Suma 2014-01-01, mln. Lt	Suma 2014-04-01, mln. Lt	Pokytis 2014 m. I ketv., proc.	Pokytis per metus, proc.
1.	Turtas	77 896,2	77 578,1	77 913,4	0,4	0,0
2.	Skolos vertybiniai popieriai	6 139,4	7 877,7	7 477,6	-5,1	21,8
3.	Išperkamoji nuoma (lizingas)	3 489,8	3 489,9	3 422,9	-1,9	-1,9
4.	Klientams suteiktos paskolos	52 066,7	51 015,9	50 436,1	-1,1	-3,1
4.1.	Privačioms įmonėms	24 603,4	23 575,0	23 181,2	-1,7	-5,8
4.2.	Finansų institucijoms	534,9	481,0	510,2	6,1	-4,6
4.3.	Fiziniais asmenimis	22 735,0	22 802,0	22 787,5	-0,1	0,2
4.3.1.	Būsto paskolos	19 206,2	19 375,5	19 408,6	0,2	1,1
5.	Paskolų vertės sumažėjimas	2 935,6	2 212,1	2 133,7	-3,5	-27,3
5.1.	Paskolų vertės sumažėjimo ir suteiktų paskolų santykis, proc.	5,3	4,2	4,1	-	-
6.	Indėliai ir akredityvai	45 711,8	47 604,5	47 902,4	0,6	4,8
6.1.	Privačių įmonių	14 793,9	16 062,1	15 724,3	-2,1	6,3
6.2.	Finansų institucijų	1 168,8	803,6	915,5	13,9	-21,7
6.3.	Fizinių asmenų	26 521,3	28 038,4	27 731,9	-1,1	4,6
7.	Akcininkų nuosavybė	7 423,1	8 029,6	7 981,9	-0,6	7,5
8.	Einamųjų metų pelnas (nuostolis)	200,3	785,7	183,2	-	-

2014 m. pirmąjį ketvirtį bankų turtas beveik nepakito ir balandžio 1 d. sudarė 77,9 mlrd. Lt. Didžiąją bankų turto dalį sudarė klientams suteiktų paskolų ir išperkamosios nuomos (grynąja verte) portfelis (53,9 mlrd. Lt, arba 69 % bankų turto). Taip pat reikšmingą bankų turto dalį sudarė likvidus turtas (gryniesi pinigai, skolos vertybiniai popieriai, lėšos bankuose): balandžio 1 d. – 21,6 mlrd. Lt (28 % bankų turto).

Pirmąjį ketvirtį gryniesi pinigai, bankų lėšos Lietuvos banke ir kituose bankuose padidėjo 1,2 mlrd. Lt (iki 14,2 mlrd. Lt), o bankų

¹ Šalies bankų sektorių sudaro 7 šalys šiuo metu veikiančios komerciniai bankai ir 8 užsienio bankų filialai.

² Nuo 2014 m. sausio 1 d. įsigaliojus Reglamentui dėl kapitalo poreikio, keitėsi priežiūros tikslams renkamų duomenų konsolidavimo apimtis (pradėtos konsoliduoti kontroliuojamosios įmonės, atliekančios turto valdymo ar kitas pagalbines funkcijas, papildančias bankų pagrindinę veiklą), todėl pirmojo ketvirčio duomenys nėra visiškai palyginami su ankstesnių laikotarpių duomenimis.

valdomas skolos vertybinių popierių portfelis per ketvirtį šiek tiek sumenko – 0,4 mlrd. Lt (iki 7,5 mlrd. Lt). Skolos vertybinių popierių mažėjimą nulėmė vieno banko prekybinė veikla. Didžioji bankų valdomo skolos vertybinių popierių portfelio dalis sudaryta iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinių popierių (4,6 mlrd. Lt), kitų šalių vyriausybių vertybinių popierių (0,7 mlrd. Lt) ir Europos Sąjungos šalių bankų skolos vertybinių popierių (1,3 mlrd. Lt).

2014 m. gegužės 5 d. Lietuvos bankas, siekdamas sumažinti perteklinį litų likvidumą, susidarantį dėl laikino nacionalinių grynųjų pinigų kiekio apyvartoje mažėjimo prieš artėjantį euro įvedimą, atnaujino terminuotųjų indėlių aukcionus. Pasiūlyta terminuotųjų indėlių Lietuvos banke alternatyva ne tik padės sureguliuoti bankų sistemos likvidumą, bet ir leis išvengti staigių Lietuvos banko užsienio atsargų svyravimų, o lėšos, laikomos Lietuvos banke, turėtų padidėti.

Didžiąją bankų įsipareigojimų dalį sudarė bankų Lietuvoje pritraukiami klientų indėliai: jie 2014 m. pirmąjį ketvirtį išaugo 0,3 mlrd. Lt – iki 47,9 mlrd. Lt. Jų padidėjimą nulėmė išaugę viešojo sektoriaus indėliai (0,8 mlrd. Lt), o privačių įmonių ir fizinių asmenų indėliai sumažėjo. Fizinių asmenų ir privačių įmonių indėlių apimtis sumažėjo dėl sezoniškumo ir atitiko ilgalaikes stebėjimų tendencijas: pirmąjį ketvirtį sumažėję, kitą metų dalį šie indėliai vėl didėja. Indėliams augant, o paskolų portfeliui reikšmingai nekintant, toliau mažėjo paskolų³ ir indėlių santykis: 2014 m. balandžio 1 d. jis sudarė 112 proc.

Svarbus bankų finansavimosi šaltinis ir toliau buvo įsiskolinimai patronuojantiems bankams. Jie per ketvirtį sumažėjo apie 100 mln. Lt ir balandžio 1 d. sudarė 19 mlrd. Lt. Patronuojančiųjų bankų lėšomis buvo finansuojama ketvirtadalis bankų turto. Grynas įsiskolinimas patronuojantiems bankams (įsipareigojimų patronuojantiems bankams ir lėšų juose skirtumas) 2014 m. balandžio 1 d. sudarė 10 mlrd. Lt.

2014 m. pradžioje daugelis bankų savo kapitalą dar labiau sustiprino 2013 m. uždirbtu pelnu (2013 m. bankai uždirbo 785,7 mln. Lt, iš jo 676,3 mln. Lt buvo skirta kapitalui didinti). Tik du bankai – AB SEB bankas ir AB „Citadele“ bankas – dalį 2013 m. uždirbtos pelno nusprendė išmokėti dividendais: AB SEB banko ši dalis sudarė apie pusę uždirbtos pelno (103,6 mln. Lt), AB „Citadele“ banko – 95 proc. pelno (5,8 mln. Lt). Net ir išmokėjus dividendus, abiejų bankų kapitalo pakankamumo rodikliai reikšmingai viršija veiklos riziką ribojantį normatyvą (net ir su numatomu taikyti kapitalo apsaugos rezervu).

Likvidumo rodiklis 2014 m. balandžio 1 d. sudarė 41,1 proc. ir buvo daugiau nei 10 proc. p. didesnis, nei reikalaujamas minimumas. Bankų sektoriaus likvidumo atsarga, skirta finansavimo spragai padengti, buvo beveik 3 kartus didesnė, nei reikalaujama. Nuo 2015 m. sausio 1 d. šiuo metu galiojantį likvidumo rodiklį pakeis padengimo likvidžiuoju turto rodiklis (angl. *Liquidity Coverage Ratio*, LCR), o nuo 2018 m. numatoma įgyvendinti ir grynojo stabilaus finansavimo rodiklį (angl. *Net Stable Funding Ratio*, NSFR).

BANKŲ PASKOLŲ PORTFELIS

Šių metų pirmąjį ketvirtį bankų paskolų portfelis (grynąja verte) sumažėjo beveik 580 mln. Lt (arba 1,1 %) ir 2014 m. balandžio 1 d. sudarė 50,4 mlrd. Lt. Išperkamosios nuomos portfelis (grynąja verte) sumažėjo 67 mln. Lt (1,9 %) – iki 3,4 mlrd. Lt. Paskolų portfelio mažėjimui didžiausią įtaką turėjo sumažėjusios paskolos viešajam sektoriui (0,2 mlrd. Lt sumažėjimas) ir techninio pobūdžio priežastys⁴. Verslo įmonių⁵ paskolų portfelis (grynąja verte) sumažėjo nedaug (48 mln. Lt, arba 0,2 %).

Būsto paskolų portfelis (grynąja verte) didėjo ketvirtą ketvirtį iš eilės, tačiau augimo tempas buvo labai nuosaikus – 2014 m. pirmąjį ketvirtį būsto paskolų portfelis (grynąja verte) padidėjo 33 mln. Lt, arba 0,2 proc., per metus jis išaugo 200 mln. Lt, arba 1,1 proc. Taigi nedideli būsto paskolų portfelio prieaugio tempai ir VĮ Registrų centro duomenys, rodantys, jog, įkeičiant įsigyjamą turtą, buvo finansuojama apie 30 proc. fizinių asmenų sudarytų būsto sandorių, rodo, kad šiuo metu stebimas nekilnojamojo turto rinkos aktyvumas daugiau yra finansuojamas nuosavomis lėšomis, o ne bankų paskolomis.

Pirmąjį ketvirtį paskolų portfelio kokybės rodikliai toliau rodė gerėjimo tendencijas: specialiųjų atidėjinių ir paskolų portfelio santykis per ketvirtį sumažėjo 0,1 proc. p. (iki 4,1 %), nuvertėjusių paskolų dalis paskolų portfelyje sumažėjo 0,2 proc. p. (iki 8,2 %), o neveiksnių paskolų rodiklis – 0,5 proc. p. (iki 10,5 %). Kaip ir anksčiau, paskolų kokybės rodikliams įtaką darė tiek gerėjanti skolininkų finansinė būklė, tiek labiau techninio pobūdžio priežastys (blogų paskolų nurašymai).

Gyventojams suteiktų būsto paskolų ir vartojamųjų paskolų portfelio kokybę apibūdinantys rodikliai taip pat šiek tiek pagerėjo. Gerėjančią gyventojų paskolų kokybę lemia gerėjanti šalies ūkio būklė, mažėjantis nedarbas, didėjantis realusis darbo užmokestis ir šiuo metu vyraujančios itin mažos palūkanų normos.

³ Skaičiuojant šį rodiklį, paskolas sudaro paskolų ir išperkamosios nuomos (grynąja verte) suma.

⁴ Eliminavus konsolidavimo įtaką, paskolų portfelis (grynąja verte) būtų sumažėjęs 234 mln. Lt, arba 0,5 proc. Nuo 2014 m. balandžio 1 d. bankų konsoliduotąsias ataskaitas neįtraukiami tarpusavio sandoriai su konsoliduojamosiomis įmonėmis (taip pat žr. 2 išnašą).

⁵ Neįskaitant bankų patronuojamųjų įmonių.

PELNINGUMAS IR VEIKLOSEFEKTYVUMAS

2014 m. pirmąjį ketvirtį bankai uždirbo 183,2 mln. Lt – 17,1 mln. Lt, arba 8,5 proc., mažiau negu praėjusių metų pirmąjį ketvirtį, tačiau šį sumažėjimą nulėmė vienkartinio pobūdžio veiksnys (praėjusiais metais gautos pajamos pardavus vieno banko patronuojamąją įmonę). Pirmojo ketvirčio, palyginti su 2013 m. pirmuoju ketvirčiu, bankų sektoriaus pelnas iki mokesčių, vertės sumažėjimo bei atidėjinių ir neįskaitant iš patronuojamųjų bendrovių gauto pelno buvo 16 proc. didesnis.

2014 m. pirmąjį ketvirtį pelningai dirbo šeši bankai ir penki užsienio bankų filialai, nuostolingai – vienas bankas ir trys užsienio bankų filialai.

Pagrindinės bankų pajamos – grynosios palūkanų pajamos – pirmąjį ketvirtį, palyginti su praėjusių metų pirmuoju ketvirčiu, padidėjo 37,6 mln. Lt (arba 13,2 %) – iki 321,8 mln. Lt. Beveik visą augimą nulėmė 35,5 mln. Lt mažesnės bankų palūkanų išlaidos. Minėtos išlaidos pastaraisiais metais nuosekliai mažėjo, tačiau beveik visos galimybės jas toliau mažinti yra panaudotos, tą iš dalies patvirtina ir naujaisi duomenys: palūkanų išlaidos pirmąjį ketvirtį, palyginti su 2013 m. ketvirtuoju ketvirčiu, buvo tokios pačios. Vis dar esant mažoms palūkanų normoms rinkoje ir neaugant paskolų portfeliui, bankų galimybės didinti palūkanų pajamas taip pat yra ribotos – ketvirtinės bankų palūkanų pajamų apimtys jau ilgiau kaip metus reikšmingai nekinta.

Auganti šalies ekonomika didina šalies ūkio subjektų aktyvumą, o kartu ir bankų paslaugų paklausą bei operacijų apimtį, todėl pirmąjį ketvirtį, palyginti su 2013 m. pirmuoju ketvirčiu, bankų grynosios paslaugų ir komisinių pajamos padidėjo 5,6 mln. Lt (3,5 %) – iki 164,6 mln. Lt.

Bankų operacinės išlaidos, palyginti su 2013 m. pirmuoju ketvirčiu, beveik nekito. 2014 m. operacines išlaidas bankuose didins pasirengimas euro įvedimui.

Bankai taip pat patyrė ir 19,6 mln. Lt didesnes paskolų vertės sumažėjimo išlaidas, jos pirmąjį ketvirtį sudarė 33,1 mln. Lt.

Dėl mažesnio bankų veiklos pelno bankų veiklos efektyvumą apibūdinantys rodikliai buvo šiek tiek mažesni nei 2013 m. atitinkamu laikotarpiu: bankų sektoriaus nuosavybės gražos rodiklis sudarė 8,9 proc. (prieš metus – 9,2 %), turto gražos rodiklis – 0,94 proc. (prieš metus – 1,05 %). Bankų grynoji palūkanų marža, parodanti skirtumą tarp palūkanų, kurias bankai gauna už investuotą turtą, ir palūkanų, kurias jie moka savo kreditoriams, 2014 m. pirmąjį ketvirtį padidėjo iki 1,6 proc., bankų veiklos efektyvumą apibūdinantis išlaidų ir pajamų santykis per metus pagerėjo 3,5 proc. p. – iki 53,7 proc.